

Előfizetési ár:	
Évnyegyedre vidéken	2 ft. 50 kr.
„ helyt	2 — 24 —
Félévre vidéken	5 — 40 —
„ helyt	4 — 48 —

HETILAP

A Hetilap megjelen hetenként kétszer, szerdán és szombaton egy-egy íven. — A hirdetések négyszer hasábozott sorának ára 3 pkr.

az ipar-világ, tudomány, művészet s szépirodalom köréből.

59. szám

Kolozsvártt Szerda Oct. 5.

1853.

Tartalom:

Fényüzös. K. A. — A gyümölcs mesterséges érlelése. G. Lap. — Nehány fürdők az idén. VIII. Homoród. IX. Csik-Tusná. K. L. — Költemény. Kócsi. — A csillagos éj. Száva Farkas — Levelezés: Szében. Segesvár. Szászváros. — Hírfüzér. — Nemzeti színház. — Mozaik. — Hirdetések.

Fényüzés.

Alig van eszme, melyet bajosabban lehetne értelmezni, meghatározni mint a fényüzés eszméje, s következőleg igen bajos, mondhatni lehetetlen megmondani, hogy közöttünk ki üz luxust. Miután már azon rég túl vagyunk, hogy csak nélkülözhetetlen természeti szükségink kielégítésére szorítkoznánk, mondhatni mindenki luxust üz. Teljes bizalommal, nagy bölcsen kárhoztatjuk a nálunknál gazdagabbakat, hogy fényesebben öltözködjék, mint mi, hogy oly kényelmeket élvezhessenek, melyekben mi nem részesülünk; s nem gondoljuk meg, hogy talán ezeken vannak, kik elég méltányosan épen úgy itélnek mi róluink, mint mi másokról. Minden embernek a társas életben van feljülről is alulról is szomszédja.

Születésünk, neveltetésünk, polgári állásunk, szokásaink oly szükségeket idéznek elő, melyeket viszonyainknál fogva természetesen, nélkülözhetetleneknek kell tartanunk, s melyeknek ennél fogva bár miként leendő teljesítésére iparkodunk, s miután kinőtünk a természet kezéből, éltünk mondhatni új vágyak, igények, testi és lelki szükségek kiteljesítésében, előidézésében s azoknak lehető kielégítésében foly le; s nem vagyunk egy véleményben a szelid Fenelonnal, hogy t. i. az az ország a legboldogabb, mely minden napi természeti szükségét kielégítve egyszerűen boldog és nyugott, hanem azt a nemzetet bálmuljuk, melynek az élet kellemességéről, kényelméről legmagasabb igényei vannak, mely a lelki és testi szükségeknek valamint feltalálásában, úgy azoknak legcélzesebb, legfényesebb kielégítésében a legnagyobb mester.

Nem vádolhatni azonban csak korunkat fényüzéssel, sok ezekkel kellene visszamenünk, hol a fényüzés kezdetét megtalálhatnók. A szigorú erkölcsű római republikában törvényvel kellett szabályozni a nők viseletét, cziczomáját. Bátran elmondhatjuk, hogy a miként mivelődött, civilizálódott valamely nemzet, aként harapodott nála a fényüzés; luxus és előhaladás karöltve járnak mindenütt. Valamint a hiúság volt oka szinte minden nagy tetteknek, úgy a fényüzés volt mindig rugója a tudományoknak, az emberiség törekvéseinek, iparkodásainak. S anyagi korunknak nemde kizárólag képzelt szükségünk kielégítése főczélja, s a divatos real tudományok, a nagy tökélyre vitt mesterség és művészet csak a luxust neveli.

De épen azért, mert oly nagy szerepet játszik az emberi társaságban, mert úgy özsze van forrva éltünkkel, igen ovatosoknak kell lennünk, mert épen oly veszélyessé válhatik, a mely áldásos, mert épen oly sebesen ragadhat egyeseket és nemzeteket az enyészethez

és bukáshoz, a mely könnyen emelhet a jóllét, miveltség és kellemes élet legmagasabb fokához. Jóllétünknek, boldogságunknak tenyészítő anyja a fényüzés, ha józan számításra, önmunkásságra serkent, ha mi magunk saját erőnkben tudjuk éltünkkel kellemessé, széppé tenni. Veszedelem és rágódó féreg testünkben a luxus, ha nem saját magunkból forrik ki, ha nem saját magunk által lesz fedezve. Valamint minden embernek kötelessége arra törekedni, hogy azon szükségét, melyeket viszonyai és élet-nézetei nélkülözhetetleneké tesznek, saját erején fedezni tudja, úgy minden nemzet és ország önállósága, sőt létele is veszélyeztetve van, ha saját maga igényeit és szükségét fedezni nem képes.

Mint földmivelő nemzet együk a legszebb és legjobb kenyeret, tartuk a legizletesebb asztalt, csak magunk állítsuk ki, a mi ahoz szükséges; járjunk a legszebb lovakon, csak magunk tenyésztesük; öltözzünk biborba, bársonyba, csak magunk produkáljuk; pártoljuk az irodalmat, művészetet, ha az által nemzetünk szellemi emelésére befolyhatunk.

K. A.

A gyümölcs mesterséges érlelése.

Tudva levő dolog, hogy a növényekben a nedvek kettős irányt követhetnek, t. i. le- és fölfelé. Már hogy azután — miként Choppin a gyümölcsfák metszéséről írott munkájában állítja — való-e az, hogy a fölfelé menő nedv, melyet a gyökerek a földből vesznek, a fát képezi, ellenben a lefelé menő nedv, melyet a levelek a légből szíznak be, a virág és gyümölcs képzésére szolgál — e fellett a természet tudomány mindedig nem mondott határozottan ítéletet. E nézet igazolását csak további kísérletektől nyerheti, s épen ide vonatkozólag közöljük a lünevillei kertészársulat egyik tagjának a gyümölcsérlelés következő módjáról adott értesítését: 1848-ik év július havában Fiel földbirtokos, mirabella és reineclaude szilvafáinak gyümölcscsével terhelte ágait feltárogatni akarván, e végre a facsúsán levő villás galyon jó erős drótot húzott keresztül, s aztán a lecsingő ágakat ahoz kötözé oly formán, hogy minden ilyes ágan a drótot egy párszor körültekerte. Az ekként felkötözött ágakon, a rájuk tekergetett drót első évben mindig bevágásokat, második évben jókora kidorodást okozott, s végül 1851-ben a nedvkeringést bennük egészen megakasztá. A levelek által készített nedv, a drótkötél alatt lefelé nem mehetvén; nagyobb mértékben fordult a gyümölcsképzésre, s ennek következtében a gyümölcsök rendszerint nagyobbak lettek, s 15—20 nappal korábban megérték, a gyümölcs mindamelltt jóízú és zamatos lön. E módon ugyanazon fán a legkönnyebb szerrel lehet két időszakban gyümölcsöt érlelni. Az egész mesterség abban áll, hogy az ágat, néhány hüvelyknnyire a törzstől, közönséges dróttal egy párszor körültekergetjük, s a drót két végét aztán összesodorjuk. Pontos vizsgálódásokból kitűnt, hogy azon ágakon, melyekről a drótkötél 8—10 hónap

mulva levétetett, egészen rendes lefolyást tartott a vegetatio; a levelek szép zöldek, s a gyümölcsök az érés szokott állapotjában voltak, midőn a többi ágakon, melyekről t. i. a drót le nem vétetett, a gyümölcs már tökéletesen megért, s a levelek egészen ösziesen lehullottak. Kérdés azonban, vajjon ezen erőltetett érlelés által nem tetetik-e tönkre néhány év múlva a fa, vagy legalább annak összeszorongatott ágai? G. Lap.

Nehány fürdők az idén.

VIII.

Homoród.

Homoród ma harmadrangu fürdő, pedig a mult században az első között állott. Kedves vize, gyönyörű fekvése méltán is megérdemelte. Tulajdona lévén Oláhfalú közönségének, mint közös birtoknak természetesen bukniuk kelle.

Egész korunkig a legnagyobb elhagyatottságban jött le, csupán az oda vetett 12—15 épület mutatá, hogy ott nyáiban némi életnek kell lennie. Azonban az idén Oláhfalú is felébredt álmából, tetemes javításokat tett, mit egy részben Schmidt biztos urnak köszönhetni.

A laképületekből Szél urfi, mi azelőtt a vendégeket csak amugy szélbe látogatta, kizárattat.

Két kútja csinosan, azaz nem a legcsinosabban, csak meglehetősen csinosan bekerített; hogy be is fedett, azt nem méltányolhatjuk, miután nálunk rendszeren mind azon borvizkút tönkre ment, a melyet valaha fedél alá tettek. Meglehet azonban, hogy tán tönkretakarják tenni, mert mint mondják Oláhfalunak e kincs terhére van.

Két kútja mellett pár száz lépésre két fürdője is nyílt; itt már elmondhatni, hogy aránylag csinos kiállítással. S mi mindezeknél váratlanabb volt, az, hogy e kúttak és fürdők egy porondozott jó tágas útvonal köté egybe, mely mellé fákat fognak ültetni, hogy belőle sötány alakuljon. Igen ohajtandó lesz, hogy e sötány-alakítás ne vétessek amugy ideiglenes szempontból, vagy is hővében mondva: vágassék most egyszerre egyenesre, különben sok időre úgy marad.

Mi az itteni fürdői életet illeti, azt csak hosszas tanulmányozás után lehetett volna rajzolni, mert Homoród egyelőre inkább kórházhoz hasonlít, hol mintha minden házban egy-egy ember haldokolna. Be van zöldágozva minden ajtó és ablak, sehol semmi nesz, kün nem látni senkit, minden otthon iszik, s ha a fürdő minden házhoz ellátogatna, hihetőleg minden otthon is fürdenék.

Pedig Homoród megérdemelné, hogy némi életszint kapjon. Felsőleges táj, fényesek között, egy patak medrében. S különösen az alatta eső fürészmalomtól meglepő tájképet adna. A festő, ki éji tájképet akar festeni, gyujtasson fegyveket meg a fürdőre benyuló hegyfok tetejére, gyujtasson szurok-mécsket a házak elébe, s kapni fog tájképet olyat, melyet csak egy tűzokádó hánykodása teremthet.

IX.

Csik-Tusnád.

Erdély legfestőbb fürdőjével zárjuk be fürdői szemlénket.

Miért nem vagyok festő hogy adhatnám, miért nem költő, hogy megénekelhetném ez isteni tájt. Járom évektől e hazát, láttam felségesnél felségesebb szépségeit; de előtem a tusnádi fürdő tájképével semmi sem ér e hazában. Minden, mi szépet, lélekemelet, festőt gondolt a természet, az mind itt van egy fertály órai hosszúságú völgyben. A legbájosabb zöld rét, az Olt csendes csörtetése fűszalmak között; százados fenyvesek a szűk völgyben; ezredes meredek, mászhatlan kaszálók, kétfelől várhelyekkel. Ily völgyben épültek Tusnád fürdő lakházai 1845-ben; ily leírhatlan szépség hevert hazánkban ismeretlenül, napjainkban; egy hely, mely ha Európa közepén fekünnék, a félvilág ismerné.

A forradalom óta, mikor e fordó igen sokat szenvedett, mert táborhely volt, pusztulás kezében vala. Az idén azonban megkezdék építtetését. A fürdővizeket újra medencébe vették, s hogy a felette függő hegyoldal kövei ellen biztosítva legyen, kőfalakat húztak végig mellette. A lakházak körül is folytak az előkészületek. A szép hosszú épületet, mit néhai Kovács Miklós püspök építtetett s az eklézsiának ajándékozott, most megvették; s remélhetőleg a 35 részvényes, ki e fürdőt sajátjának nézi, átlátva e fürdő jövőjét, sietni fog építésével.

Ha valahol, itt szükséges lenne néhány nagy birtokost még a részvényesek közé megnyerni, kik az építés szükségességét felfognák.

Mint egyetlen meleg borvizünk 18—20 fok meleg vízzel még a legnagyobb szerencsét teheti. E mellett ivó vize, melyhez öreg fenyvesek árnya vezet, kedves és anynyira bőv, hogy kifolyása van.

Aztán e páratlan vidék, a sétatlovaglásokra s kocsizásokra oly ábrándos szép országút. Ott van tőle egy órára a szent Anna tava, két órára a bűdös kénbarlangja, tovább a majd ezredéves Bálványos vár nagyszerű romja; annyi szépség egy ponton, hogy a lélek alig képes megvalni e tájtól, melynél szebbet ez anynyira szép hazában mind e mai napiglan nem ismerék. K. L.

BE SZÉP AZ . . .

Be szép az Aranyos vize,
De még szebb e kis lány szeme,
Az Aranyosban csak arany —
De szép szemében gyémánt van.

Olyan az ő kék szempárja,
Mint az isten fényes napja;
Ha rám lövell sugárát,
Feledem a világ bűját.

Piros az ért galagonya,
Piros az a kis lány ajka,
Kis lány ajka piros rózsá,
Édes — hiszem — a csók róla.

Fejér a cseresznye virág,
De talán az egész világ
Fehérsége mind fekete —
Az ő kékéhez mérve.

Sudar, magas a czedrusfa,
Karcu e kis lány dereka;
Karcu kis lány, karcu derek,
A szívemhez jól illenek.

Kicsiny a rózsá közepé,
Kicsiny ez a kis lány keze;
Kicsiny szájak, kicsiny kezek,
Csókkal jó beszélni velek.

Szépén lép a fényes páva,
Szébben lép e bus lány lába,
Oly magasztos a lépése,
Mintha oltár elé menne.

* * *
Ennyi szép tulajdon mellett
Van egy rossz — mit nem szeretek,
Pedig arról ő nem tehet:
Hogy egy mást, s nem engem szeret.

Kócsi.

A csillagos éj.

(Naplómból.)

Felkereslek halgatag csendes éj!
Ki annyinak adsz enyhet, nyugalmat, adj
hitet s lélek-nyugalmat nékem is.

Felkereslek, hogy tanuljam végtelenség
terén, millió világaidnál, mi kevés vagyok az
emberek közt.

Felkereslek, hogy tanuljam ismerni a vi-
lágot elmuló szépnek, s elmerengve a távol
láthatáron: hidjem, hogy ott a messzi bolto-
zat, iveri egy egy szebb, boldogabb hazának!

Hangja egyre elhalóbb a csalógánynak,
s a szellő fárada ter meg virágaitól, hol lágy
hangokon szerelmet vallott s viszont fogadott.

Minden néma és csendes, mintha elte-
mették volna a világot, mely máskor lárma,
számol s kalmárkodik.

Csendes és sötét minden körülöttem, csak
te ragyogsz millió világgal, csillagos éj!

Mi szép és felséges világgal, lelkeim el-
fárad a gyönyör miatt, s leborul nagyságod
véghetelenségén.

Ki alkátá, halgatag éj, fényes csillagaid,
s ki mérte azoknak ki utjokat, s miért hogy
ragyogások oly szép s örökre tartó?

Messzejáró lelkeim elfárad e gondolatok-
nál, s lelkeimben újra kél hitem.

Mi véghetelennek kell lenni nagyságod
s hatalmadnak, ég és földnek ura istene!

Ott egy feltűnő üstökös, mely ragyogása
helyét túlhaladva, századok telte után jelen meg
a világnak, midőn már hirtünk nevünk is el-
veszett!

S e millió csillagok mindegyikének sa-
ját világa van, hol tán emberek élnek, hol
mint itt öröm és bánat váltják fel egymást,
hol virág nyílik s hervad el.

Vagy tán boldogabb világ van ott, hol
a jók és nemes lelkek más világa kél e nyo-
moru világ után; hol tartós az öröm s min-
dig virágos a tavasz?

Gondolatok merülnek fel lelkeinkben, é-
rezzük kicsinységünket, hogy porszem, hogy
semmisség vagyunk e világon. Nyughatatlan
lelkünk eláll s a nagyság, miről álmodánk, el-
tűnik.

A vágy és remény, mely mindig esalt s
hitegetve vitt e göröngyös élet utakon: ott
tán teljesül, tán meglátandjuk barátainkat, kik-
től a végzet korán eltávolította, s ölelni fogjuk
ujra kedveseinket.

Az elmúlt öröm, a rózsá szertszort le-
velei, az ősz lassu észrevétlen hervadása, s
a sirhalmak elszomoritanak: ó de te csillagos
éj, vigasztalónk maradsz, sugáraid le, hozzánk
lővelnek szövetségünk jeléül!

Mint egy nagy boldogító gondolat áll
felettünk, csillagos éj, s reményeinkkel hitegetsz.
O e remények csalók nem lehetnek, isten te-
remté belénk, kinek hatalma oly nagy, na-
gyobb mintsem e csillagos ég elég képzetet
adhatna nagyságáról!

Tudá teremteni belénk isten e reménye-
ket, s tudá az embert annyi szép s jóval meg-
áldani; tudni fogja hitünket is valósitani, mert
lelkünk érzi, hogy e föld nem édes anyánk,
itt oly kevés, oly keskeny a való határa.

Ha e remény teljesülni nem fog: hasz-
talan éltünk e világon, akkor isten hatalma
nem volt mindenható, s mi a véletlen bábjá-
tékaiv voltunk.

El e kétségekkel, ha jók s nemesek le-
szünk, isten megadja, mit lelkünk titokban sejt.
S te szívem, légy nyugott mint valál.
Hidj, remélj és szeress. Hidj: ez boldogít;
remélj: ez vigasztal; szeress: ez üdvezt még
itt e földön.

Áld meg utam, felettem ragyogó ég, add
hogy hitem el ne hagyjam, hogy boldog és
nagynak lássam azokat, kik velem remélnek!
Adj lélek nagyságot, mert mint egy nagy bol-
dogító gondolat állsz felettünk, csillagos éj, s
hitegetsz reményeinkkel, s o e remények csa-
lók nem lehetnek, isten teremté belénk, kinek
hatalma oly nagy, nagyobb mintsem e csilla-
gos ég elég képzetet adhatna nagyságáról!

Száva Farkas.

LEVELEZÉS.

Szeben. October 1-én A Sieb. Boote így
ír a balásfalvi görög e. gymnasium jelen évi
programmja felől, mely latin nyelven jelent
meg: „Elöl van lenne: „Erdély története a
legrégibb időtől 1571-ig.“ A szervezetű
az austriai gymnasiumokra nézt azt kívánja,
hogy minden programmban egy tudományos
és egy pedagógus értekezés legyen. Nem hisz-
szük, hogy e történeli előadással, ugy a mint
az itt adva van, egyik vagy másik tekintet-
ben megfelelni lehetne. Ezt követi a balás-
falvi gymnasiumnak nagyon összeszerített tör-
ténete 1848-ig, melyből kitészik, hogy a ba-
lásfalvi iskola leginkább Klein püspök fára-
dozásának köszöni létét, 1754-ben nyílt meg
s mindjárt az első évben 75 tanuló volt benne.
A tanulók száma a most lefolyt évben 243-a
ment, ebből 216 g. egyesült, 24 g. n. egye-
sült vallásu s 4 r. katolikus volt. A m. ok-
tatásügy ministeriumtól ajándékozott villany-
gépen kívül, ez intézet tanítási segédeszkö-
zeiben eddig igen csekély gyarapodás mutat-
kozott. Főleg elégséges dotációra nézt látszik
hiány uralkodni. A tanulóknak nem csekély
kárakra van, hogy tannyelv minden tárgyra
nézt a román nyelv lévén, e miatt tán nem
fejlődhetik ki a kellő szorgalom.“

* Segesvár. A Segesvárnál felállított Sca-
riatine emlék ünnepélyes leleplezése és föl-
szentelése m. hó 28-kán ment végbe. Az ün-
nepélyen jelen volt kormányzó urunkon s al-
tábornagy Bordolón kívül hg. Usoroff orosz
tábornok, Bluhm alezredessel és Kitsky szá-
zadossal, a kik meghívás következtében jöttek
Bukarestből ez ünnepélyre. Ezen kívül több
tábornokok s az Erdélyben lévő cs. k. csa-
patok képviselői, törzs és főtisztek. Ott voltak
az egyházak fejei, a rom. kath. és evang. su-
perintendenst kivéve, — az elsőt egy Csikban
rendezett papigylés, az utóbbit betegsége aka-
dályozván, — s még nagyon sokan a világiak-
ból, a távol és közel városokból.

Az ünnepély reggel 9 órakor kezdődött.
A felállított csapatok előtti elléptetés alatt a
zenekar az orosz néphymnust játszta. Hadi
lelkész Bobrowsky és ezred-káplán Bordoló
beszédet tartának az elesett vitézségéről, di-
cső haláláról, mely őt országunkért Seges-
várnál érte. Erre szent mise következett Te
Deummal, a kivivott győzelem emlékére. Ez
után ágyudörgések közt leleplezték az emlé-
ket, a mely a nagyszámu népségnek méltó-
ságteljes látványul szolgált. Végre a csapatok
a legszebb rendben elléptettek.

Délben kormányzó urunk ő magasságá-
nál fényes ebéd s este rögtönzött tánczvigá-
lom volt a városban.

Az emlék a Segesvárból Udvarhelyre
vezető úttól jobbra egy halmon van, közel a
helyhez, a hol Scariatine tábornok egy ágyu-
golyó által halálosan megsebesült. A mű bé-
csi szobrász Maixner kezéből került, s egy
gyászoló oroszánt képez. Talajján finom met-
szések s katonai jelképek közt e felirat áll
németül: „A hős császári orosz tábornoknak,

a császár szárnysegédének s a táborkar főnőkének, Scariatine Jacowlewits Gergelynek, a ki Segesvárnál jul. 31-kén 1849-ben egy ellenséges golyó által találva elesett, az egyesült hadak közös harca és diadala s Austria és Oroszország felséges fejedelmei barátságos szövetsége hálás elismerése emlékeül az erdélyi cs. kir. hadtest. A tulsó oldalán az ennek megfelelő orosz felirat van két mesterileg vésett angyal közt, a kik e szavakat tartják: „Hűség, vitézség s feláldozás voltak a hős ékei.”

Szászváros sept. 27. A dévai kerület keméndi járásában, N. Rápolton f. év sept. 23-kán délutáni 2 órákor az ottani g. n. e. román egyházi cstore meggyulván s a déli szélről segítettve, északi része egészben elhamvadott, ekkor keletről rohant a szél s a folyadék tüzet nyugot és délnek nyomta, melynek következtében négy utcásor, az azon találtatott minden épületekkel s takarmányokkal esti hat óráig teljesen lángok áldozatja lett. Tömerdek állat veszett el s fájdalmas hogy két oláh nő s három gyermek is a tűzben veszett. A lakosok nagy része utcsinalásra volt hajtvá, s ki sem állhatott ellent a harapódzó tüznek. A lakó 288 házjegyet számlált, melyből hamuvá lett 223. Elégett 3 udvarház is, Győrfi, Pogáry grnóc s az év. ref. papilak, hol az érdemeiben gazdag esperet tölté agg napjait. A gazdasági épületek számát most számlálják. Az elpusztult falu keleti és nyugati részén megmaradt nemesi udvarok megmaradását némely helybeli tisztviselőknél, idegen falusiaknak, de legfőképen az épen közel tartozkó Marost tisztító-biztos t. cz. Kassai urnak lehet méltán köszönni, ki látván a tűzvést a Marostól magával hozott 40 lelkes magyar legényével tevékenyen működött az elemi csapás megállítására körül, melyet is siker ért; ezért fogadják el a szenvedők s károsultak nevében a hálát s tiszteletet, melyet főképen nyilvánít rápolti birtokos K. K. és N. J. polgártársuk, kik minden ottani épületeket és takarmányukat Kassai urnak köszönik.

Mondják a tűzkeletkezés okául, hogy egy csűrben csépeltek s a kiszórt magot elvetni szánván, azt két nő tömjénnel, hogy fogonosabb legyen, megfüstölte, s innen tűz esvén a takarmányba később lángot fejtett ki s több száz családnak koldusbotot adott kezébe. . . . Ujabb példa, hogy a tudomány nélküli nép elvesz. G . . .

H I R F Ü Z É R .

* Kolosvár october 4-kén. Ferencz napját, mint felséges Fejedelmünk névnapját, városunk a szokott szertartással s kegyelettel ülé meg.

* A napokban megint előfordult azon sajnós eset, hogy egy dühödöt eb több személyt megmart. Ugy látszik, hogy e vérsznek az eddigi intézkedések által nem lehet elejét venni, sőt azt állítják, hogy az ebek épen a befogás által esnek e nyavalyába. Akár miként van, a baj komoly megfontolást érdemel, s legelőbbit segítne az, ha a sok haszontalan czellengő ebek látszámát leszállítják. Erre több mód lehet; mi az eb-adó behozatalát indítványozzuk, mint a mely a mellett, hogy czélravezető, egyszersmind a városnak tetemes jövedelmet hajtana. Az ebadót természetesen a körülményekhez képest kellene alkalmazni, s minden nem szükség es ebre sokkal többet vetni, mint az olyanra, a mely talán hasznót hajt, mint a mézárós- és pásztor-kutyák, a melyeket adómentesekké is lehetne tenni. Ugy tudjuk, hogy évek előtt e tárgyban egy terv is volt dolgozva, mit most elő kellene venni. Az ebadót pedig ha a város például a szegények intézetének adná, azt hiszszük akkor minden városi szegény ápolását át lehetne venni.

* Kaczvinszky színtársulata mult vasárnap játszott utolsót Brassóban, s mint az igazgató leveléből láttuk, e pillanatban utban vannak hozzánk. Előadásai sorát „Hunyadi Lászlóval” fejezték be, melyet másodizben adtak roppant közönség előtt. — Nálunk e hó 9-én lesz alkalmasint az első előadás. Addig is, mint hallók, felszólítás fog megjelenni a párhelyok kibérlésére nézt.

** Székely-Udvarhelyt P. Horváth Daniél ur nehány év előtt szeszgyárt állított volt, mely azonban a forradalom óta még színház is volt; most e gyár tizenegy 1000 pftos részvényen újra utban van hogy intézetté váljék. Most már pálinkafőző lesz, mely naponként 30 köböl gabonát fog kifőzni

** Kercsesorán a papirgyár Dietrich és társa tulajdonossága mellett a legnagyobb munkásságban van.

* A Küküllő mellől írják m. hó 25-kről, hogy a dér igen sokat ártott a szőlőnek, s a rákövetkezett meleg napok sem segíthettek a bajon. A jobb borteremő helyeken, mint Segesvár, sem lehet sok még tökéletes édes szőlőt kapni. E tudósítás nagyon egybehangzó környékünk szőlőtulajdonosi panaszával.

* O Felsége ez évre is havonként 300 pftot kegyeskedett az államkincstárból utalványozni az erdélyi szegény sorsu tanulók számára. E segélypénzben havonként 5 fttal, 60 tanuló fog részesülni. Elnyerésének főfeltételei: belbizonyított szegénység, szorgalmas látogatása az iskolának, jóerkölcsi magaviselet s kielégítő előmenetel minden tudományokban. E segélypénzek kiosztásában az ország vallásfelekezeteinek különböző áránya fog irányadólul szolgálni, a görög nem egyesültekre esik 24, a görög katolikusokra 14 és így tovább.

— A francia becület-legio mult év végével 57 nagykeresztet, 214 nagy tisztet, 997 középkeresztet, 4633 tisztet, 46,805 lovagot, összesen 52,709 tagot számlált.

— A budapesti kereskedelmi és iparkamara jövő év júniusában rendez ipartárlatot a n. muzeum épületében. A költséget a kamara fogja hordozni s az állami vaspálya ingyen szállítja a beküldendő czikkeket. E tárlathas más kamarakerületekből is lehet czikkeket küldeni.

— Az egyesült államok közpéntára ez év első felében 54 millió pft. fölösleggel bírt, melynek hova fordítására nézt a legkülönbözőbb tervjavaslatok készültek.

— O Felsége Karger őrnagyot, a magyar korona felfedezőjét, a szent István-rend keresztségével díszíté fel.

— A közoktatási ministerium elhatározá, miszerint a pályázatok helyébe általános, s bizonyos időszakokban ismétlődő vizsgálatok lépnek mindazon tanjelölteknek, kik az alreáliskolai tanállomásokra szükségelt képességi bizonyítványokkal ellátni kívánják magukat. A ilyen vizsgálatok tartása évenként az országos hatóság által a consistoriumokkal egyetértőleg fog kihirdetelni. A jó sikerrel letelt vizsgálat feljogosít minden nyilvános tanszékierti folyamodásra. A vizsgálaton a népiskolai felügyelők és az iskolai felügyelők lesznek jelen.

— Három bécsi borkereskedő Amerikába valódi nemes magyar borokot szándékozik szállítani.

— A cholera Europa több részeiben mutatkozik: Svédországon kívül Angliában, Porosz és Oroszországban.

— A semmeringi vaspályán m. hó 24-én volt az első és szerencsésen sikerült próbamenet. Az óriási költséggel létesített 5 1/2 m-földnyi pályát Mürtzschlagtól Gloggnitzig még e hóban megnyithatni remélik, s ekkor Szolnoktól egy folytában vasuton lehet egész Laibachig utazni.

— A varró-gép Tomesvárt is ki van már állítva.

— Czúczor összegyűjtött népdalai nem sokára megjelennek.

— A m. kereskedelmi ministerium felszólítja a kereskedelmi kamarákat: tegyenek jelentést, mikép lehetne legcélszerűbben kiszámítani a gabonapiaczokon az általános kökép-árakat.

— A pesti vasárnapi iskolák megnyitásokor kimondák az elvet, hogy csak az oly inast szabadítják fel, a ki bizonyítványt tud előmutatni, hogy ez iskoláknak szorgalmas látogatója volt.

— Arany János miután Toldyt befejezte, egy a kunvilágból merített hős költeményen dolgozik.

— Budán egy ember kútat ásaltván, ásványforrásra talált, melynek átengedéseért már 14,000 pftot ajánlottak neki, de ő maga akarja kezelni felfedezett kincsét.

— Ira Aldrige Kassán is fellépet mint Othello. Természetes, hogy tetszett.

— Az adriai biztosító-társulat bútorok, ruhadarabok stb. tűzkar elleni biztosítására is ajánlkozik.

— Gyulai Pál jelenleg egy irányregényon dolgozik, a mely a P. Napló tárczájában fog megjelenni.

— Pesti lapok egy társulatról tesznek említést, melynek czélja: szegény, de becsületes tanulókat élelemmel, szállással és könyvekkel látni el s számukra házi tanítói állomásokat szerezni. Adja isten, hogy minél több ilyen társulat létesüljön országszerte!

— A veszprémi püspök Ranolder János egy magyar festészövendéknek Romában 590 ft évpenzt biztosított.

— Ez előtt gyakran történt, hogy adósság terhelt emberek Amerikába szöktek s hittelezőik elől így menekültek; most közelebből azonban egy berlini kivándorlottat, hittelezői kérésére az új-yorki hatóság törvényes kereset alá vont.

— A Renusból, Straszburg mellett, a Seine-ig vonuló nagy csatorna készen van. Mint mondják a csatornán gőzhajozás fog életbe lépni.

Gyász hir. Mult hó 23-kán ragadta ki övéinek karjai közül a halál kézi-szentléleki Kozma Imrét, a cs k vaskoronarend lovagját, előbb a volt erdélyi királyi tábla ülnökét, később ugyancsak a volt Belső-Szolnokmegye főispánját — négy hétig tartott betegeskedése után életének 61-ik évében.

Béke poraira!

Nemzeti színház.

F. hó 2-kán adák a helybeli műkedvelők „zenészet, énekes és szavallati második estvélyöket.” A színház zsűfolya volt, mi ezen estvélyek rendezőjét, Bothos István urat, méltán hozhatná azon üdvös gondolatra, hogy nyaranként, míg színészeink távol vannak: jó lenne itteni műkedvelőkből egy társulatot alakítani, kik hetenként egyszer ily előadásokra segédkezet nyújtanának. Annyi mivel fiatal ember, annyi művészileg képzett hölgy van városunkon, hogy ily vállalat a legszebb sikerre számíthatna.

A jelen előadás is mi szabotossággal, ott-honossággal folyt le, mintha minden fellépő rég a színpadnak élne. A férfi énekesek kielégítők, a kisasszonyok pedig valóban méltán araták a zajos tapsokat. F. . . T. k. a. Beatrice-ből egy cavatinát, N. . . I. k. a. Fernandó e Bianca-ból egy magánydalt a legnagyobb tetszés közt énekeltek el; s különösen az utolsó gyönyörűt alt hangjával, mi oly ritka természeti ajándék, mindenkit meglepett. H. . . R. k. a. R. ural Tell Vilmosból változatokat zongorázott, s a nagy nehéz concert-darabot annyi művészettel játszá, minél többet csak igényelt művészit várhatni. A szavallást két fiatal emberünk vállalá el, az irodalomnak két ifju, de reménydús embere, Sz. . . G. és K. . . K. ur; s mindkettő szép hatást idézett elő.

Átalában ezen annyira kedves est eszünkbe juttatja, felhíni Bthos István urat, venné magának azon fáradságot, mint a zenészet legbajosabban fáradozható s még is fáradhatlan embere, tenne lépéseket az egykor oly szépen virágozott zenekör isménti működésbe lépésére. Vajha Ruzicska ur is megkísértené a conservatorium életbeléptetését. Mi czélszerű lenne a fiataliságnak a zenészetben pályatért nyitni. Hisz zenészet nélkül oly kopár az élet!

X. és Y.

M O Z A I K.

* Egy törvényszéki jelenet Párisban. Egy fiatal gyermeket tolvajszággal vádolva a bírósák elébe visznek.
— Mi vezetett e gaztetre? kérdi az elnök.
— A szükség.
— Hisz újjadon aranygyűrű van.
— Az anyámtól való, a kit nem ismertem, de a kit ez által kell egykor megismernem.

E részvétet keltő felelet ellenére az államügyész kötelességének tartja a gyermek elítélését követelni. E pillanatban egy nő tolokodik a sorompóhoz s könyezve szól:
— Ő az én fiám, drága urak, adják őt vissza nekem. Fialat és szegény valék, midőn egy gazdag polgár elcsábított; az államügyész ur, nem fog meghazudtolni, mert ő volt a csábító, s a szegény gyermek, a kit épen most akart elítélteni, saját fia!

Mi történt tovább, nincs megírva, de a jelenet méltó, hogy egy francia drámába helyet foglaljon, s ki tudja hányan használták már fel?
* Szer a cholera ellen. Az ismeretes utazó és orientálista Lame, következő szert jával a cholera ellen, melyet számos esetekben Kairóban, Konstantinápolyban, Indiában és Spanyolországban mindig a legjobb sikerrel látott alkalmazni. Ha a beteg még nem hánt, akkor adj neki egy evő kanálnyi porrá tört mustárlisztet, egy palack hideg vízben hánytá-tószter gyanánt. Ha e szer által, vagy már előbb hányt a beteg, adj neki néhány perc múlva aztán egy angol pohár — ez felelő mint a mi rendes poharaink — cognacot, 10 pcporrá tört c a p i c u m m a l (cayenne bors) felkeverve. E szerre, melyhez egyébiránt angol gyomor kell, azonnal könyöcség, egy óra múlva kigőzölögés és álmog fog bekövetkezni. Csak kevés esetben volt egy második adott cayenne-cog-

nacra szükség. Ezenkívül a teljes javulás előtt ne egyék a beteg semmit. Legfeljebb a javulás elősegítésére 15 csep spir. amon. kénégenynyel (Schwefeläther) hasonló részekre osztva háromszor vagy négyszer a körroham utáni nap beveendő.

* Godard léghajós az idén több ízben tönk utazást a levegőben a bécsi közönség előtt. Mult hó 21-diki felszállása azonban egyike volt legérdekesebb vállalatának. A léggolyó ez alkalommal 11720 lábnyi magasságra emelkedett, honnan a legpompásabb kilátás, a leggyönyörködtetőbb panorama nyílt. A láthatár a leáldozó nap tüztengerében uszott, mely lassanlassan elveszté lángját s legcsodálatosb árnyéklátokat nyújtott. A göztömegek egészen elenyésztek, s minél magasbra emelkedett a léggolyó a légkör fölött, annál erősebben tűntek föl a hegyek csúcsai, úgy hogy 10,000 lábnyi magasságban a legtávolabbi havasok orrait pontosan ki lehetett venni. A lég tiszta volt s 10,000 lábnyi magasságban még 10 foknyi melegséggel bírt.

* A császári udvari személyzet körülbelül 1500 főből áll Ezen kívül a császári ház különböző tagjai mindnyájan külön udvartartással bírnak Császár ő felsége az eddigi udvartartásban némi változtatást szándékozik behozni.

HIRDETÉSEK.

HIVATALOS.

(233) (1-3) Hirdetés.

A verespataki cs. kir. bányászati számára az 1854-ik közigazgatási évben 200 mázsa repczemagolaj szükségeltetvén, ennek szállítása a kevesbet igénylőnek következő feltételek mellett fog átengedtetni.

1. A szállítandó olajnak mivelés alatti repczemagból, kétszeresen tisztázottnak, salaktalannak kell lenni s a szállító saját költségén kell hogy Verespatakra szállítsa tiszta sulya szerint.

2. A szállítás határidő szerint történik és pedig

Januar 1-én 1854 100 mázsat.
Julius 1-én 1854 hasonló 100 mázsat kell átadni.

3. A szállítani kívánók f. év november 2-kán 10% bányapénzzel ellátva az abrudbányai cs. kir. bányagazgatóság irodájában vagy személyesen jelenjenek meg, vagy írásbeli ajánlataikat adják be.

4. Az állam biztosítására írásbeli ajánlatokhoz a szállítandó olaj felajánlt árának 10% -os bányapénzzel ellátandó vagy készpénzben vagy állampapírokban a börzefolyam szerint, vagy első helyen beláblázott adósságmentes jószágban. Azon kívül az ajánlatokban tisztán s törvényszerűen kötelezőleg ki kell tenni, hogy a vállalkozó, ajánlata elfogadása esetén minden kárért, mely akármiként érné a cs. k. bányahivatalt a szállítási ajánlat meg nem tartása által, minden más vagyonával kezeskedik s az államnak korlátlan hatalmat ad, a szállító vagyonából magát a legközelebb uton kárpóltatni, az abrudbányai cs. k. bányagazgatóság által tetszés szerint választandó bíró ítélete szerint, mellőzéseivel minden perlekedésnek.

A bányapénz, mely az abrudbányai cs. kir. bányagazgatási pénztárnál létezik le az ajánlathoz melléklendő átvételi bizonyítvány mellett, a szállítási szerződés megállapítása után mint biztosíték vissza fog tartatni, s a szállítónak csak a szerződés pontos végrehajtása után fog visszaadotni. A szállítási szerződés a szállítóra nézt rögtön, a cs. kir. abrudbányai bányagazgatóságra nézt pedig csak a jóváhagyás után lesz kötelező.

5. A kellő bélyeg-papírra irt ajánlatokat le kell pecsételni s ezen felíratlalt: „Olajszállítási ajánlat az 1854-ik évről az abrudbányai cs. k. bányagazgatósághoz a fennirt nap előestéjéig beadni. Ezenajánlatokban számmal, va-

lamint betűvel a szállítandó olaj mennyisége és felajánlt ára kiteendő, még pedig minden mellékes feltételek nélkül, minthogy oly ajánlatok, melyek ezen előírattól eltérnek, nem fognak tekintetbe vétetni.

6. A fizetés történetend az abrudbányai cs. k. bányagazgatóság pénztárnál minden hibátlanul történt szállításért az azt átvevő hivatalnok írásbeli utalványára s kellő bélyegpapírra irt nyugtatóvány mellett.

Az abrudbányai cs. kir. bányagazgatóság 1853 sept. 20-án.

(230) (2-3) 9025. 1853.

Fogyasztásiadó

ÁRVEREZÉS.

A cs. k. kerületi pénzügy-igazgatóság közhírré tétetni kívánja, miszerint a fogyasztási adó — a bor és húsme- rés használatára nézt Torda helység- ségben, egy évre, u. m. folyó 1853-dik év november 1-től 1854-ik év octo- ber utolsó napjáig közárverés útján a többet ígérőnek haszonbérbe fog adatni.

Az erre nézt felkiállandó öszveg, a bormérésért 1300 F. és a húsme- résért 2000 F. mint haszonbér fizetendő.

Haszonbérlelül elfogadjatik mindenki, ki a törvények és az országos alkot- mány által atól elzárva nincsen.

Az illetén jogok átvételre s további haszonbérbe vételéről kirekesztetnek azok, kik valamely bűn elkövetésért fenyítés alá vonandók, vagy valamely criminalis kereset alatt vannak, melyek eddig a törvényes bizonyítványok hiá- nya miatt maradtak csak függőben.

Ki nem tulajdon maga, hanem a más számára árverez, köteleztetik felhatal- mazó-levele által magát, az árverező bizottmány előtt igazolni, azt oda be adván.

Az árverésben résztvenni kívánók, köteleztetnek a felkiállási öszveg tíz- drédrészt vagy készpénzben vagy kö- teleztvényekben, addig is míg az ár- verés szerint a valódi haszonbéri ösz- veg megtudódnék, befizetni; mely az árverezés végével, csak a többetig- ről fog benmarasztatni, s a többiek bányapénzre pedig kiadatik.

Az árverezés, a felsőbb hatóság be- léegyezési joga fennhagyása mellett történetend.

A haszonbéri öszveg biztosítására nézt, köteleztetik a haszonbérő a fel- sőbbbség által megerősített árverezési-

levél és beléegyezést kezéhez nye- rendő naptól számítva, legfeljebb 8 napok alatt, egy évi haszonbéri ösz- veg egyneved részét caulio gyanánt a haszonbéri alku kelésénél megismert módon, akár kész pénzben, akár kö- teleztvényben, akár fekvő realis hypo- thekában, melyet a haszonbérő maga tulajdon költségén telekkönyvileg a haszonbér-jövedelmére átírni s azt a fogyasztási adót kezelő hatósághoz letenni s beadni tartozik, mely alka- lommal azon előbb letelt bányapénzre is belészámítandó, vagy realis hypo- theka mellett visszaadandó leszén.

A megállított haszonbéri öszveget, a haszonbérő, havonként, minden hó- nap végével, még pedig ha annak utolsó napja, innep- vagy vasárnap lenne, az azt megelőző művésnapon a kijellett pénztárba befizetni tartozik.

A kitűzött haszonbéri idő kezdetétől fog a haszonbérő a haszonbérbe vett jogok használatába a fogyasztásiadó hatóság által beiktatodni.

A haszonbérlelnek az országos kor- mányzság által, a haszonbér ideje al- latt, hogy a bor- és húsme- rés után esendő fogyasztásiadót, a magas pénzü- gyi ministerium 1851-e februar 13-án kibocsátott s abban foglalt szabályok szerint bevehesse — felhatalmaztatik.

Valamint a haszonbérő, a fennem- litett rendelet szerint, kivéven annak 42-ik §. foglalt két pontját — a fo- gyasztásiadó javadalmában tökéletesen részesülend, — úgy minden kifogás nél- kül köteleztetik ő is, az említett ren- delet szabályaihoz magát alkalmaztatni és minden, a haszonbér ideje alatt, a haszonbérbe vett javadalmakra vonat- kó rendelkezéseknek eleget téve en- gedelmeskedni.

A haszonbérlelnek szabadságában ál- land a haszonbérben vett javadalmat egészen vagy részletesen is subaren- datoroknak átadni, kik mindazonáltal úgy tekintetnek a jövedelmre nézt, mint csak kezelői a haszonbérlelnek s azok kirekesztése mellett, a haszon- béri köteleztvény pontjai értelme szer- rint, egyedül csak is a haszonbérő marad felelősnek a haszonbér megfi- zetésére nézt.

Az árverezés bevégeztével, utóla- gosan többetigérők el nem fogadtat- nak, s ha ne talán még is megjelen- nének, azonnal elutasítatnak.

Az árverezés a városi tanács vagy a pénzügyi bizottmányi hivatalnál Tordán fog folyó év october 10-kén reggeli 10 órakor pontosan megke- zdődni.

A többi feltételeket az árverezési jegyzőkönyvekből láthatni, melyek egy valódi köteleztvény helyett szol- álanda-

nak s melyek bővebb felvilágosítás tekintetéből, az ilteni cs. k. ker. pénzü- gyigazgatóságnál, egy a Beszterczai- nél, Szászvárosi- N. Szebeni- Brassói és M. Vásarhelyinél, valamint a tordai pénzügyi bizottmánynál, a Kolozsvár városa tanácsánál, a cs. k. ker. bizo- toságoknál Sz. Somlyón és Dézsen meg- találhatók.

A cs. k. ker. pénzügy-igazgatóságtól Kolozsvárt sept. 27-én 1853.

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(223) (6-20) Kolozsvárhoz 5-6 órai távolságra

olyan eladó jószág

kerestetik, melynek legyen jó udvar- háza, megkívánható minden gazdasági épületekkel, — legyen három forduló 250 köbölre való szántóföld — 100 szekér szénát ternő hely és erdő. — Az eladni szándékozó jelentse magát Kolozsvárt Tilsch ur kereskedésében.

(236) (1-2)

Sertés hizlalás makkon.

A solyomtelki erdőbeli makkra sertés fogadtatnak be, darabja 3 prft. Értekezhetni Gyaluban Farkas János haszonbérlelőnél.

(134)

Egy nő ajánlja magát gyermekek mellé vagy gazdaszozonynak; beszél több féle nyelveket; bővebbet tudhatni Szimutczéban a gróf Rédei háznál lakó Paizs urnál.

Eladó-jószág.

A választói — bozsi kerületben P. Topán — Felső-Esküllön egy jószág örök örök eladó. E jószág áll, nagy kiterjedésű szőlés erdőből, számos kaszálókából, szántókból sat. van rajta lakház, gazdasági épület, nagy gyü- mölcös sat. — Bővebbet a tulajdonos- nál Kolozsv. n. piac 8-ik sz. háznál.

(231) (2-4)

Bájer Rudolf arczképfestő Bécsből

ajánlja magát ily nemű festvények ké- szítésére. — Lakása Buzautza 90 sz. Bővebb értesítést vehetni s dolgo- zatait láthatni Tilsch János könyv- kereskedésében.

A kereskedelmi és iparkamara befolyása mellett szerkeszti BERDE ÁRON, tanár. — Kiadja TILSCH JÁNOS.

Nyomatott a rom. kath. lyc. könyvnyomóintézete betűivel.